

Allergisch contacteczeem 'by proxy' door blootstelling aan haarverf

Linde Goijen¹, Marie-Louise Schuttelaar²

Allergisch contacteczeem 'by proxy', ook wel connubiaal allergisch contacteczeem, of consort allergisch contacteczeem genoemd, treedt op wanneer het product met het allergeen niet door de patiënt zelf is gebruikt, maar wanneer blootstelling aan een allergeen plaatsvindt via een andere persoon. Dit fenomeen is meestal beschreven bij geurstoffen of cosmetica. Wij beschrijven hier een casus van allergisch contacteczeem 'by proxy' bij een man, veroorzaakt door contact met het geverfde haar van zijn partner.

ZIEKTEGESCHIEDENIS

Een 46-jarige man met recidiverend, overwegend mild handeczeem presenteerde zich met sinds vijf maanden progressief ernstig eczeem in het gelaat. Eerdere behandelingen met ciclosporine, prednisolon, topicale corticosteroiden en antibiotica hadden onvoldoende effect. Vanwege de ernst van klachten had de patiënt moeite met praten en ervoer hij enige benauwdheid.

Bij dermatologisch onderzoek werd een diffuus oedemateus, roodschilderend gelaat met erosies en honinggele crustae gezien, met uitbreiding naar de hals (figuur 1). Conjunctivae waren hyperemisch; intra-orale inspectie was niet goed mogelijk. Submandibulaire en pre-auriculare lymfeklieren waren vergroot.

Figuur 1.

Epicutane allergietesten werden verricht met de Europese standaardreeks met aanvullingen UMCG, parfumreeks, cosmeticareeks, kappersreeks, steroidenreeks, cainereeks, en toonden positieve reacties op p-phenylenediamine (PPD) 1% pet. (+) en caine mix III (+). [1] Andere (kruisreagerende) allergenen waren negatief.

De patiënt had nooit zelf zijn haar gekleurd of een black-henna-tatoeage gehad en kwam ook beroepsmatig niet met PPD in aanraking. Wel bleek zijn partner – met wie hij sinds zes maanden een relatie had – regelmatig PPD-houdende haarverf te gebruiken. Ook gaf hij aan eerder de haren van zijn partner te hebben gekleurd zonder handschoenen. Exacerbaties van het eczeem in het gelaat traden steeds op nadat de partner haar haren had geverfd. We stelden daarom de diagnose allergisch contacteczeem 'by proxy' door indirecte PPD-blootstelling.

De behandeling bestond uit prednisolon en topicale corticosteroiden. Na het advies om contact met recent gekleurde haar te vermijden en tijdelijk apart van zijn partner te slapen, nam het erytheem en de zwelling duidelijk af. Een recidief ontstond echter na het staken van de prednisolon, toen de partner opnieuw het haar had gekleurd, deze keer met een haarverf die toluene-2,5-diamine (TDA) (synoniem: p-toluenediamine) bevatte. De partner ging vervolgens over op haarverf met 2-methoxymethyl-p-phenylenediamine (ME-PPD); waarna de patiënt klachtenvrij bleef.

BESPREKING

Allergisch contacteczeem door PPD ontstaat meestal door het eigen gebruik van PPD-bevattende haarverf. Allergisch contacteczeem 'by proxy' verwijst echter naar een allergisch contacteczeem dat optreedt door blootstelling aan een allergeen via een andere persoon. Dit fenomeen wordt ook wel connubiaal allergisch contacteczeem of consort allergisch contacteczeem genoemd.

¹ Aios dermatologie, afdeling dermatologie, Universitair Medisch Centrum Groningen

² Dermatoloog, afdeling dermatologie, Universitair Medisch Centrum Groningen

Allergisch contacteczeem 'by proxy' door PPD in haarverf is zeldzaam; sinds 1970 zijn meerdere casussen beschreven met een allergisch contacteczeem op PPD die via tussenpersonen optraden. Zo werd bij een man recidiverend eczeem op de onderarm gezien nadat zijn partner haar haren kleurde. [2] Een andere casus beschreef uitgebreid handeczeem met secundaire uitbreiding naar armen, romp en gelaat bij een man die zijn vrouw hielp met het kleuren van haar haren zonder daarbij handschoenen te dragen. [3] Een andere patiënt meldde eczeem aan de linkerzijde van het lichaam door direct contact met het haar van zijn vrouw, vooral tijdens de slaap, omdat zij aan zijn linkerzijde lag. [4] Een vierde casus beschreef unilateraal eczeem op de rechterslaap, door nauw huid-op-huid contact met het haar van zijn danspartner. [5] Deze casussen illustreren dat indirecte blootstelling aan PPD in de dagelijkse omgang voldoende kan zijn om bij een al gesensibiliseerde persoon een contactallergische reactie uit te lokken.

Kruisreacties kunnen optreden tussen PPD en andere aromatische aminen, zoals TDA, en met estertype lokale anesthetica zoals benzocaïne, tetracaïne en procaïne. [6] Waarschijnlijk is de patiënt gesensibiliseerd voor PPD door het kleuren van de haren van zijn partner zonder handschoenen terwijl hij al handeczeem had. De plakproef op TDA was negatief, maar anamnestic reageerde de patiënt op TDA-bevattende haarverf van de partner, wat niet kon worden geverifieerd door het ontbreken van informatie over de ingrediënten.

Een mogelijk alternatief is haarverf met ME-PPD, een PPD-derivaat dat primair is ontwikkeld om het sensibilisatierisico te verlagen. In een onderzoek met PPD-allergische personen reageerde slechts een derde na meerdere haarverfbehandelingen met ME-PPD, overwegend met milde klachten. Twee derde bleef klachtenvrij, zoals ook bij onze patiënt, die geen recidief meer kreeg nadat zijn partner overstapte op haarverf met ME-PPD. [7]

LEERPUNTEN

- Overweeg bij een aangetoonde contactallergie te vragen naar blootstelling via partners of andere tussenpersonen, omdat indirecte blootstelling vaak niet spontaan wordt gemeld.

TREFWOORDEN

Contactallergie - allergisch contacteczeem - connubiaal allergisch contacteczeem - consort allergisch contacteczeem - haarverf - p-phenylenediamine - 2-methoxymethyl-p-phenylenediamine

GEMELDE (FINANCIËLE) BELANGENVERSTRENGELING

M.L.A. Schuttelaar is consultant, adviseur, en/of spreker voor AbbVie, Amgen, Pfizer, LEO Pharma, Regeneron Pharmaceuticals, Inc., Sanofi Genzyme, Incyte, Galderma en de International Fragrance Association en heeft onderzoeksfinanciering verkregen van Regeneron Pharmaceuticals, Inc., Sanofi Genzyme, LEO Pharma en Pfizer.

LITERATUUR

1. Wilkinson SM, Gonçalo M, Aerts O, et al. The European baseline series and recommended additions: 2023. *Contact Dermatitis*. 2023;88(2):87–92.
2. Warin AP. Contact dermatitis to partner's hair dye. *Clin Exp Dermatol*. 1976;1:283–4.
3. Gass JK, Todd PM. PPD: is this a connubial dermatitis? *Contact Dermatitis*. 2006;55:309.
4. Ferreira C, Rezende I, Guilherme A, et al. Allergic contact connubial dermatitis caused by hair products. *Contact Dermatitis*. 2019;80:186–7.
5. Corazza M, Amendolagine G, Toni G, et al. Side-effects of tango: Connubial contact dermatitis. *Contact Dermatitis*. 2019;80:241–2.
6. Mukkanna KS, Stone NM, Ingram JR. Para-phenylenediamine allergy: current perspectives on diagnosis and management. *J Asthma Allergy*. 2017;10:9–15.
7. Kock M, Coenraads PJ, Blömeke B, Goebel C. Continuous usage of a hair dye product containing 2-methoxymethyl-para-phenylenediamine by hair-dye-allergic individuals. *Br J Dermatol*. 2016;174(5):1042–1050.

CORRESPONDENTIEADRES

Linde Goijen
E-mail: l.d.j.goijen@umcg.nl